№ 277. დეკემბრის 23, ქვირა. 1866—1884 დეკემბრის 23, ქვირა. № 277.

„დროების“ რედაქცია—სასახლის ქუჩაზე, დ. ს-რაფდოვის სახლში.

ხელის-მოწერა მიიღება თბილისში, რედაქციაშიგე; ქუთაისში, ჭილაძეების წიგნის მაღაზიაში. გარეშე მყოფთათვის ადრესი: Въ Тифлисъ, въ Редакцію „Дроэба“.

ფასი: წელით 9 მ., 11 თვით 8 მ. 50 კ.; 10 თვით—8 მ.; 9 თვით—7 მ 50 კ.; 8 თვით—7 მ.; 7 თვით—6 მ. 6 თვით—5 მ.; 5 თვით—4 მ. 50 კ.; 4 თვით—4 მ. 3 თვ.—3 მ.; 2 თვ.—2 მ.; 1 თ.—1 მ.

დროება

ბამოდის ყოველ-დღე ორშაბათს გარდა.

ფასი განცხადებისა: სტრიქონზე, რვა-კაპ. ბ. ცხადება მიიღება ქართულს, რუსულს და სხვა ენებზედ.

ჯერ საჭიროვს მოითხოვს, რედაქცია გასწორებს და შეამოკლებს დასაბეჭდად გამოგზავნილ წერილებს დუბლეტიდან წერილებს რედაქცია ვერ დუბრუნებს ავტორს.

„Объявленія изъ Россіи, Царства Польскаго и за границы принимаются только въ цент. конторѣ объявл. Л. Метцль., Москва, Петровка, № 6.

ფასი ნომერი «დროებისა» ღირს 5 კაპეიკი.

მიიღება ხელის-მოწერა გაზეთს

„დროებაზედ“

1885 წლისათვის

თბილისში — „დროების“ რედაქციაში; ქუთაისში — ძმ. ჭილაძეების წიგნის მაღაზიაში; **ბათუმში** — მოსე ნათაძესთან; **თელავში** — ვანო როსტომაშვილთან; **ბოლნისში** — ალალო თეთალვთან.

სოფლის მასწავლებელთათვის წლით შვიდი მანათი, ნახევარ წლით ოთხი მანათი. დაწვრილებით პირობები გაზეთის სათაურშია.

 იქვე და იმავე პირებთან, რომელნიც ზემოდ აღრიან გამოცხადებულნი, მიიღება აგრეთვე ხელის-მოწერა ყურნალს

„ივერიაზედ“

ვინც ცალკე დაიბარებს მთელის 1885 წლით ყურნალს «ივერიას», უნდა გამოგზავნოს წლის ხელფრი ფული შვიდი მანათი (სოფლის მასწავლებელთათვის ხუთი მანათი) „დროების“ რედაქციაში ამ ადრესით: Въ Тифлисъ, въ Редакцію «Дроэба».

ვისაც უფრო ემარჯვებოდეს შეეძლოთ «დროება» და «ივერია» ერთის წერილით დაიბარის და ამისთვის ხელფრი ფული 16 მანათი გამოგზავნოს «დროებისეე» ადრესით.

რედაქცია «ივერიისა» ჰსთხოვს მათ, ვისაც წერილების და სტატიების გამო საქმე ექნება რედაქციასთან, მიმართონ თვითონ რედაქტორს ყოველ დღე ღილის რვა საათიდამ ღილისეე ათს საათამდე, ახალ ბებუთოვის ქუჩაზედ, სახლი № 1.

რედაქტორი «ივერიისა» ილია ჭავჭავაძე.

თავადი დავით ევგენის ძე ქოგაულოვი შეილებითურთ გულითადის მწუხარებით აუწყებენ ნაცნობთა და ნათესავთა თვისთა გარდაცვლებასა პირველი შეუღლისა და უკანასკნელნი დღისა თვისისა **ანნა ალექსანდრეს ასულის ქოგაულოვისასა** და სთხოვენ დასწორ. მიცვალებულის გასვენებაზედ, ხუთშაბათს, დეკემბრის 27-ს სიონის ეკლესიაში, 10-ს საათზე ღილით. დასაფლავება მოხდება შუამთის მონასტერში, ამავე თვის 29-ს. (1—1)

«დროების» ფელეტონი, დეკემ. 23-ს

ელეონორა

(მოთხრობა *)

V

ძარგა ხანმა გაიარა, რაც ასლან-ბირეის ამბავი ალარ ისმოდა. მისი მოულოდნელი სტუმრობა და იდუმალად გაპარვა ყველას გადაეფარა ხელთუბნელის სახლში. მეორე მხრივ ელეონორასაც-კი თითქოს ალარ აგონდებოდა და, ჩვეულებისამებრ, თავის მოარშიყეებზედ ხარხარებდა.

მუმცა ეს ქალი კარგა ხანს მალედ თავის მდგომარეობას და ეკრავენ ამჩნეედ ცდილებას, მაგრამ როდესაც ხანს შემდეგ ელეონორას ფერმა დაეწყო კრთობა და ჩვეულებრივ უბრუნველობა მოუბენარს მღელვარებად გადაექცა.

ეს მდგომარეობა, პირველად ეკრეპაშვილმა შეამჩნია და ფული გაეშალეკალა, მან არ იცოდა მიზეზი ელეონორას ცვლილებისა და სიყვარულისგან აღგზნებულმა, წარმოიდგინა, რომ ქალის გულს ტრფობის ალი მოსდებოდა.

ეკრეპაშვილი აქამდის, მხოლოდ იმის გამო იტანჯებოდა, რომ თავის დღეში ვერ წარმოიდგენდა მშობლის თანაგრძნობას; მაგრამ, ამის სამაგიროდ, კიდევ ის ამშეიდებდა, რომ თუ ბედნიერებაზედ თითონ იმედი ჰქონდა გადაწყვეტილი—სხვასაც არ იძლეოდა ეს იმედი.

საკუთრივ მხოლოდ თავის თავზედ და თავის ბედნიერებასა და სიამოვნებაზედ მზრუნავი ეკრეპაშვილი, რაკი თითონ უბედური იყო, ალა-კი ის უნდოდა, რომ სხვა გაბედნიერებულიყო. ასეთს კაცად ხლის სიყვარული ყველას, ვინც მეტის მეტად გატაკებულია მისგან და სწორედ ამ მიზეზით იმედგადაწყვეტილ ეკრეპაშვილსაც ტანჯვა გაუორკეცდა.

ერთბაშად ელეონორა გამოიცალა, დაჯარგა ჩვეულებრივი მხიარულება და, ყოველთვის მოცინარ ტუჩებზედ, ეხლა რადაცა მწუხარების ბეჭედი დაეტყო. ქალმა თან და-თან ქონიანობა დაიწყო და მიზეზიც ჰქონდა, რადგანაც მთელს ღამეებსა სტენავდა და ძილი ალარ ეკარებოდა. ამ-და-ყარგულისთვის სასიამოვნო და საკუთარ სამშველი ეეღარ ეგონათ.

მამამ ელეონორას ცვლილება უკვირდა, სწუხდა და ხან ერთის ხატის მიზეზს მიიწერდა, ხან მეორე ხატისას, ხოკაედან საკლავებს, უკეთესად კურატებს, აყალებდა შინებს, მაგრამ არაფერი შველოდა. საცა-კი გაუთქმელი მეოხებაც ბევრ ადგილებიდან, მაგრამ ეს ამ-ბავი ალარ ეტყობოდა, ეს ამ-ბავი ალარ ეტყობოდა, ეს ამ-ბავი ალარ ეტყობოდა.

ბ-ნი ბალინინის წერილი ბამოქ

თბილისი, დეკემბრის 23-ს.

ჩვენს გაზეთს როგორ-ღაც კარი ეკეტა, ჩვენს მოწინააღმდეგეებს არავითარი იარაღი ალარ გამოადგათ თავიანთ დასაცველად, რადგან უმთავრესს იარაღს — სიმართლეს-მოკლებულნი არიან და რაკი ასეა, არც სასამართლოს და არც გამამტყუნებელის წერილების წერას აქაური რუსულ გაზეთებში ფონს ვერ გაჰყოფენ ოვინი. ან სიტუაციის მახვნი ცვივიან, ან თვალდა უნებურად, თავის გასამართლებელი იარაღით უწყალოდ თვითონვე იმტყუნებენ თავსა.

ბევრი ამისთანა მაგალითი ახსოვთ ჩვენს მკითხველებს, მაგრამ ვერც ერთი მათგანი ვერ უდრის ბ-ნი ბალინინის მაგალითს, რომელიც უმთავრესი გამგებელია ნათლულში არსებულის საჭელდ-მერო სკოლისა. თქვენ იქნება ბევრიც იკითხეთ, როდესაც წაიკითხეთ მისი პასუხი, ჩვენც იქნება ღიმილი მოგვიფდა, მაგრამ ეს ღიმილი მაშინვე შეგვაშრა ტუჩებზედ, როდესაც წარმოვიდგინეთ ბედი ბედკრული ბავშვებისა, რომელთა საბრალო ყოფა-ცხოვრებაზედ ასე აშკარად ლაპარაკობენ გაზეთებში, და ნამდვილად რას სჩადიან, ეს ერთმა ღმერთმა უწყის და საჭელდ-მერო სკოლის დაახლოებულმა გამგებელმა.

რა ვთქვით ჩვენ და რას გვიპასუხებს ბ-ნი ბალინინი. ჩვენ ვამბობდით რომ ნათლულის საჭელდ-მერო სკოლაში;

1) ბავშვებს იატაკზე აწვენენ,
2) ფეხ-შიშველა ატარებენ,
3) საცალს არ აცმევენ,
4) ცუდად აკმევენ და
5) ძალზედ «როზგენ» კიდეც.

ბ-ნი ბალინინი გვიპასუხებს:

1) ნამდვილია, რომ „ტახტების შეკეთების გამო“ წლის დასაწყისში ზოგიერთნი მოწაფენი იატაკზე იძინებენ;

2) ნამდვილია, რომ ზოგიერთნი ახლად მიღებულნი მოწაფენი უფეხსაცმელოდ რჩებოდენ (ესე იგი ფეხ-შინვე იმისთან გაეკანებდენ ყაცსა, ჩასხმეენებდენ ფეთილებს და ანთებ-ბინებდენ წმინდა სანთლებს, მაგრამ ყოველიე ამაოდ რჩებოდა. ბალი ვერ გამებრუნებინათ.

ერთს დღეს, ხელთუბნელმა დაუძახა ეკრეპაშვილს და უთხრა:

— რომ გაპირდეს, ლეკებში ვერ გახვალ?

— რატომა, შენი პირიმე!.. იქ ძმობილები ბევრი მეყვს და ფიქრი არა მაქვს.

— მაშ ხვალ ღილითვე წადი. პირიქით ერთს ღეკს ეძებენ, ამბობენ, რომ იმისთანა ექიმი ჯერ არ დაბადებულაო,— ეგების მომიყვანო.

— მოვიყვან, უეჭველად მოვიყვან, შენი პირიმე. შაასუხა ეკრეპაშვილმა და დაუმატა: — სახელი ხომ არ მოგესხენებთა.

— მურთუზ-ალის ეძახიან.

— მურთუზ-ალისა? ძარგად ვიცნობ, ბატონო... ერთხელ ლეკრილი გახლდინი, ის დამაყენეს ექიმად და მომაბრიანა... დალოცვილი მარჯვენა ჰქონია, შენი რისხვა არა მაქვს.

— როგორ?

— როცა ჭრილობას მიხვევდა, ტკივილიკაი არ მესმოდა, არა, შენი რისხვა არა მაქვს!.. და სხვას რომ ხელი ეხლო, სულ გვინა მომეკიდებოდა ხოლმე.

— ძარგი ხელი ჰქონია.

— ძარგი, კარგი, ბატონო!

— მგებს იმან მინიც არგოს რამე ჩემს ქალსა, თორემ, ღმერთმან იცოდეს, მოსვენება ალარა მაქს... მკითხავები გინდა და ეს არის, სალოცავები გინდა და სად არ ვიყავით, მაგრამ მაგის გამობრუნება ალარ იქნა! დალონებით წარმოსთქვა ხელთუბნელმა და ჩაჰკვნა თავი.

— ნუ შეწუხდები, ბატონო, ღმერთი მოწყალეა, კარგად შეიენება. ანუგეშა აზნაურმა.

— ჩვენ-კი ჩვენი დაგვემართა და!.. ამბა, ნუდარ იგვიანებ წადი, მოამზადე და ხვალ გაათენებისასვე გაუდექ გზასა.

— მათენებას რალას მოვუცდი? — ახლავე წავალ... მშვიდობითა ბძანდებოდეთ.

ამ სიტყვებზედ ეკრეპაშვილი გაბრუნდა თავის სახლისკენ, სადაც, მომზადების შემდეგ, ლეკის მოუნა გაუდგა და სვიმონ-კი ძალზედ ჩაფიქრდა.

II

სწორედ იმ დროს, როდესაც ეკრეპაშვილი თავიანთ სახლს გასცდა, მეორე მხრიდგან სოფელში სამი შეიარაღებულნი ცხენოსანნი შემოვიდენ და პირ-დაპირ ხელთუბნელის სახლისკენ გასწიეს. მივიდენ კარებთან, სადაც ბიქები გამოეგებენ და

ში“ველა), ვიდრე მათი მცირეოდნად გაცვეთილი ფეხსაცმელი დაჰკერდებოდა;

3) ნამდვილია, რომ ზეწრები და ბალიშის-პირები არა აქვთ და წესისამებრ არც უნდა ჰქონდეთ, თუმცა ზანდუკებში ბლომად გვიწყია. რაც შეეხება საცვალს, ნამდვილია, „ზოგიერთებს“ (ეი ამ „ზოგიერთების“ ბრალი!) არა ჰქონდათ, ვიდრე არ მოუმზადებდენ;

4) საქმლის შესახებ ეს უნდა ესთქვაო, რომ ჩვენ იმათ ფლავსა და თორნის პურს არ ვაჩვეეთ. (ძალიან დაგვაკლდება ბ-ნი მალინინი თუ შეგვატყობინებდა, რა საქმელს უფრო „აჩვეეენ“ ამ საბრალო სკოლაში) და

5) მართალია ისიც, რომ შეგირდებს „ეროზვადით“, მაგრამ მხოლოდ ზოგიერთებს და არა ისეხშირად, როგორც „დროება“ ამბობსო: 1882 წელს მხოლოდ ორი „გავროზგეთ“; 1883—სამი, 1884—ოთხი (მაგ 1885-ხუთის გარეზგენენ; 1886-ში ექვსს და შემდეგს წელიწადშიაც თითო-თითოს მოუმატებენ!).

მაშასადამეო, ბძანებს ბოლოს ბ-ნი მალინინი, რაც „დროებამ“ სთქვა ეს ყოველიფერი «საზიზღარი ცილის-წამება და აშკარა სიცრუეა».

მოგეხსენებათ, რომ Oბილისში მოდაა ეხლა გულთმისნობა და გაჰპნოტიკება. იქნება ბ-ნი მალინინიც ეხლა ჰიპნოტიურს მდგომარეობაში იყოს და თვისდა უნებურად სრულს სიმართლეს ამბობდეს; იქნება გამოლვიძების შემდეგ თავში ხელი შემოიკრას ციდეც და შენან�ს, ეს რა მილაბნიაო; მაგრამ დამეთანხმებით, რომ

ცხენებიდგან ჩამოსვლა უშველეს. შემდეგ, ერთი მოსამსახურეთგანი მოსულებს სასტუმროსკენ გაუძღვა და მეორე-კი ბატონის შესატყობინებლად წავიდა.

რამდენსამე წუთს შემდეგ, სასტუმროში, სამფეხას, რგვალს და პატარა სტოლს გარს შემოსხდომოდენ მასპინძელი და სამი სტუმარი, რომელთაგანაც ერთი კარგად ხანში შესული იყო და წვერულაშაში ძალზედ გასთეთრებოდა, ხოლო დანარჩენი ორი-კი ოცდა-თექვსმეტ, ორმოც წელს მიდწეულები იქმნებოდენ. სანაც წმინდად და ფაქიზად ჩაცმული, თავიდგან ფეხებამდის იარაღში ისხდენ და მიზერა მოზერასა და ქეიფაში მთელითვეის მინიჭებული ზრდილობა ეტყობოდათ. როდესაც პურის ჭამა გაათავეს, სუფრა აალაგეს და ჩიბუხის წეკა დაიწყეს, ყველაზედ უფროსმა სტუმარმა სიჩუმე გასწყვიტა...

— სვიმონ... ძაბგად იცი, რომ ჩვენი კაცი და მეტადრე ჩემსავით მოხუცი, შორის მთებიდგან უსაქმოდ არ გადმოვიდოდა... დიდხანს სიჩუმე და გაუგებლობაში ყოფნა შენც შეგაწუხებს და ჩვენც... ღვთის მადლმა, შენს სახლში კაცს ერთის წლის ყოფნაც არ მოსწყენდება, მაგრამ საქმეს გათავება უნდა...

— ეგრე ლაპარაკი იმას ხომ არ

მკითხველი საზოგადოება ამ გვარს მდგომარეობაში არ არის და ბ-ნი მალინინის პასუხის შემდეგ ვერ დასაჯენის, რომ «რაც «დროებამ» სთქვა ეს ყოველისფერი საზიზღარი ცილის-წამება და აშკარა სიცრუეაო“.

მაგრამ არა, ეხლა კი ჩვენა ესცდებით: ბ-ნი მალინინი სრულს გონებაზეა და თუ თავის გამართლება ვერ შეიძლო, იმას მაინცა ცდილობს იპოვოს ის ორგული და უკმაყოფილო მასწავლებელი, რომელსაც გაკეთილები მოუსავს და სამაგიეროდ სკოლის ყოველივე ვითარება გამოუპარავა. მარწმუნებთ ბ-ნს მალინინს, რომ იმ პირს, ვინც ეს ყოველივე შეგვატყობინა, არაფითარი დამოკიდებულება არცა აქვს და არც ჰქონია როდისმე არც ბ-ნ მალინინთან და არც სჯელდებერო სკოლასთან, მაგრამ ორად ერწმუნება ამას ბ-ნი მალინინი, როდესაც არ ერწმუნება იგი ნამდვილს სიმართლეს, ჩვენგან წამოთქმულს და თავის პირითვე აღიარებულს.

მარწმუნებთ არა ბ-ნს მალინინს, არამედ მკითხველ საზოგადოებას, რომ ჩვენ ბევრად მეტი ვიცით იმაზე, რაც ჩვენს გაზეთში იყო დაბეჭდილი; თუ ბ-ნი მალინინი ორსა და სამს «გაროზგილს» ასახელებს, ამ ციფრებისათვის თითო ნული რომ მოგვემატებინა, მარჯვენე უფრო ნამდვილი იქნებოდა.

მაგრამ საქმე ის კი არ არის, ორი «გაროზგეს» თუ ოცი, ან სამი თუ ოცდა-ათი. სამწუხარო და სავალალო ის არის, რომ თუ კი უმთავრესი გამგებელი ამ სკოლისა თან საკმაოდ ცნობილი ექმიც ამ გვარი

ამტკიცებს, რომ რიგზედ ვერ გაგიმასპინძლდით და ჩემთან ყოფნა მოგწყინდათ? იკითხა სვიმონმა.

— შენი პურ-მარილის ხმა შორის არის განთქმული... შენი მასპინძლობა კაცს დროს ვერწყვიტებს, მაგრამ საჩქარო საქმეს ჩქარა გარიგება უნდა.

— მეტი ღონე არ არის, უნდა მოვისმინოთ,—უპასუხა მასპინძელმა.

— ძნელი საქმეა, სვიმონ! მაგრამ მეტი ღონე არ არის!.. Oქმა გვიჭირს და სიჩუმე-კი არ შეგვეძლიან!

— მითხარით, ყური თქვენს კეკნა მაქვს.

— ასლან-ბირეის იცნობ?

— ასლან-ბირეი გამოჩენილი ვაჟკაცია, იმის სახელი შორს არის გავარდნილი. ასლან-ბირეის ვინ არ იცნობს?!

— სახელს გარედა შეძლებაც კარგი აქვს და გვარიშვილობაც...

— მგეკე ვიცი.

— Oმაწვილია, წარმოსადეგი...

— შვიდ-ოცდა ჭაკეს.

— ბრაფერში დასაწუნი არ არის.

— მართალს ამბობ.

— მაშ, მოდი და შენი ქალი მიეცი, ერთბაშად გაუთავე მოხუცმა.

— რაო? ბაკეირეებმა წამოახტუნა კიდეც სახლის პატრონი:—ასლან-ბირეი ქალსა მთხოვს?!.

აზრისაა პედაგოგიასა და ჰიგიენაზედ, თუ კი ტაქტების გამტყუნების მაგივრად, გაზეთების საშულოებითაც კი დაეძებს ორგულს და გამაცემს პირს, რომ სამაგიერო გადაუხადოს, — რა აზრისანი უნდა იყვნენ მისნი ხელქვეითნი, ან მათგან რა ნაყოფს უნდა გამოველოდეთ?!

შინაური ჭრონიკა

= დღეს, არწრუნისეული თეატრის ზალაში, 12 საათზედ დანიშნულია სხდომა დრამატიული საზოგადოებისა.

= ამ ცოტას ხანში ერთი მოკლე რკინის-გზა კიდეე გაკეთდება ჩვენში. ბათუმის ნავთ-სადგურის მკეთებელმა ინჟინერებმა იჯარით აიღეს ოცის წლის ვადით მშენიერი ტყეები თ. ზაკ. და Iვ. ბრისთავებისა, რომელიც მდებარეობს ბორის სტანციიდამ 10-12 ვერსზე. მს ტყე 9000 დესიატინამდეა და განსაკუთრებით ნაძვისა და ფიჭვისაგან შესდგება. პირობისამებრ მოიჯარადრეთ არა აქვთ ნება მოსჭრან ხე, რომელიც დიამეტრით ხუთ ვერშოკზე ნაკლებია. ამ ტყის გამოსაზიდად მალე რკინის-გზის გაკეთასაც შეუდგებიან მთელს ატენის ხეობაზე, სადამდინაც კი ადვილად მოხვრდება. საცა საძნელოა, იქ ან საცხენო რკინის-გზას გაკეთებენ, ან გზა ტკეცილს.

= ჩვენს ზოგიერთა მაზრის ექიმებს ხან-და ხან ისეთი საჩივარი ისმის ხოლმე, რომ მისი დაჯერება ძნელია.

— რად გაგიკვირდა? — იკითხა მოხუცმა.

— იმიტომ, რომ ჩვენ სრულიად სხვა-და-სხვა სარწმუნოებისანი ვართ... ჩვენი სჯული სარწმუნოების გამოცელის ნებას არ გვაძლევს და, თუნდ ეგეც არ იყოს, ჩემს ქალს ისე შორს როგორ, ვაჟთხოვებ?... მე მაგის მეტი არა მყავს რა!

— სიყვარული არც სარწმუნოებას უყურებს და არც მანძილს... ასლან-ბირეის უყვარს შენი ქალი და უნდა მისცე, თუ შენი ქალიც თანაუგრძნობს.

— არა, ასლან-ბირეის ქალს არ მივცემ, სტუმარნო!.. მობძანებულხართ ჩემთან, დიდი მოხარული ვარ... სტუმარი ღვთისაა!.. ისიამოვნეთ, იმხიარულეთ... Iირამ მომიკლას ის საქონელი, რომელიც თქვენთვის დასაკლავად დაეიშორა... დამიმბარდეს იმ ქვეყნის ღვინო, რომელიც სტუმრისთვის მოსახდელად შეინახა!.. ბძანდებოდეთ აქა, ბძანდებოდეთ სანამ ჩემი ჭეარტლიანი ჭერი არ მოგწყინდეთ... მხოლოდ, მაგ ქალის თხოვნას-კი თავი დაანებეთ... მე არ მოხდება. არ იქმნება და უბრალოდ ერთმანეთს თავს შეეწყენთ.

— შენს ქალსაც ჩემ უყვარდეს, მერ წარმოიდგენთ, მართლა, რა ექმი ნუ ყოფიაოს ის, რომელიც, როცა იბარებთ ავადმყოფის სანახავად, გითელისთ, რომ დღეს სადილად სხეანა ეარ დაპატიჟებული და არ შემიძლიან მოსელაო. ამ დროს კი თქვენი ავადმყოფი, თქვენთვის უცნობის სენით შეპარობილი, თქვენი საყვარელი და სასუფველი არსება, და, თუ ძმა, შვილი, თუ მამა ხელიდამ გეცლება. სწორედ ასეთს დაუჯერებელს ამბავს გეწერენ ჩვენის ბედნიერების ქვეყნის ერთის კუთხიდამ, სამაზრო ქალაქ Oბ—დამ იქაურის ექიმის შესახებ. მამას შვილი გახდომია ავად, უეცრივ რადასაც ყელში წაუჭერია და ვიდრე ექიმი ისადილებდა, იქეიფებდა და მეორე დღეს მოვიდოდა, შვილმა წინა დღითვე სული განუტეეა. საცოდავს მამას წაეშინა თავში, მაგრამ რაღას უშველიდა. სულთ-მობრძავისათვისაც ეეღარ მიეხწრო, რადგან ერთის ექიმისაგან ისეთის უცნაურის პასუხის შემდეგ, გაჭირვეიო სახლიდამ, ეძებნა მეორე ექიმი, რომელიც ქალაქში არ ალმოჩენილიყო, და ვიდრე მის ამბავს გაიგებდა, სახლიდამ კაცს მიეტანა ამბავი, რომ ექიმს ტყეულადღა დაეძებ — შენმა შვილმა შენი ჭირი წაიღოო.

= ახალი ამბავი არ არის, რასაკვირველია, მამასახლისისაგან ხალხის შეწუხება, ქრთამების აღება და სხვა ბოროტ-მოქმედება, მაკრამ მაინც საჭიროა მოვიხსენოთ ჩვენს დღეგანდელს ქრონიკაში ერთი ამ გვარი კაცის სახელი და საქმე ყოფა-ქცევა კიდეე. სიმონეთის საზოგადოება, გეწერენ Iმერეთიდამ, ძალიან ემდურება

მაშინ რაღას იქ? სცადა კიდეე შუაკაცად მოსულმა.

— ჩემს ქალსაც რომ უყვარდეს, რომ დაჭალეტდეს, რომ მომიკვდეს კიდეც, მაინც ლეკს არ მივათხოვებ.

— ლეკს? Oფლის-ტკენით წარმოსთქვა მოხუცმა:—რა მიზეზია?

— მიზეზი ის არის, რომ ლეკი სხვა სარწმუნოებისაა, სხვა თემობისა და სხვა მიწა-წყლისა...

— სვიმონ, ნუ სჩქარობ... ასლან-ბირეი განთქმული ვაჟ-კაცია, გაბედული და სიყვარულს-კი თავ-დაიწყებამდის მიუყვანია...

— მაშინებთ? Oურთმაჯების შეკერით წამოიძახა სვიმონმა და წარბები შეეკუმუნა.

— არა, მაგრამ უსიამოვნობა არც გვინდა და არც კარგი არის. ასლან-ბირეის შენი ქალი მეტად მოსწონს, მეტად უყვარს, რომ ეგრე ადვილად თავი დაანებოს...

— ნუ დაანებებს, თუ ძალათი არ დაანებებინეს თავი! Oაჯარდა ხელთუბნელი.

— რომ მოიტაცებს? ჰკითხა მოცაკულმა.

— მაგასაცა ენახავთ... ქუდის ჩატენით და ჩაცინებით წამოიძახა სვიმონმა და ანგარიშ-მიუცემლად ხანჯალს ხელი გაიკრა.

— სვიმონ ჭკვიანი კაცი ხარ, მოი-

თავის მამასახლისს. Ოვიმოუქონავად არაფერს არ გაგიკეთებსო, ამბობენ ფურმე ელვეზები: თუ გაგიკეთა კიდეე, ეია, იმისთანა გაკეთებას. წამოიკა სოფელ ში, დაახროვებს სხვა მუქთა ქამიებს და საქმე რომ მანათად ჰლირდეს, სამი მანათი უნდა დაეხარჯოთ მისი საღილისთვის. ეს ერთი შეეცდითო, ფიქრობენ ელვეზები და. მეორე არჩევანის დროს ამისთანა კაცს ალარ ვიპოვეთო.

— სიმონეთის საზოგადოებაშიე მოახდარა ერთი სამწუხარო ამბავი: ამის მიზეზად ყოფილა უბრალო ნიფათი: ელვეს ლამით გარეთ დაუბამს უღელი ხარი, რომელთაც დასცემია დათვი და როცა ხარებს ბღავილი დაუწყიათ, ნამინარევი ელვეზი გამოვარდნილა დერეფანზედ, რომელიც საკმაოდ მაღალი ყოფილა, ჩამოვარდნილა და იქვე სული დაულეფია.

— როგორც ბეერგან სხეაგან, თელავშიც ძალზედ გავრცელებულა ყვავილი.

— ქართლ ში ბეერგან ეგრეთვე საქონლის ეჭრი. ჩვენ გვიამბეს, რომ ეს ელვეზის დამლუველი სენი, მისი ეკონომიურის კეთილ-დღეობის საშინელი მტერი ახინეალის გარეშემო სოფლებშიც გავრცელებულაო. სოფ. ხეთში, ზეერის ში, თამარაშენსა და ბეერგან სხეგანაც ძალზედ ძმენვარებს თურმე და ეველარ ღონისძებით ველარ შეუყენებიათ.

— თბილისის ძველ-მომქმედ საზოგადოებისთვის საპატო მოქალაქეს ი. ა. ჩითხოვს დაუთმია თავისი ფიქრი, კარგად მოიფიქრე! Oითქმის ხეეწნით ეუნებლოდა ლეკი.

— ჰე ჰეი, სტუმარო!.. ჩემი ჩალმეთი ეგრე არ წასდება, რომ აქედგან ქალი ლეკმა გამტაცოს!

— მაშ სისხლი დაიღვრება! წამოიძახა მოხუცმა და ხელი ჩაიქნია.

— რა მენაღვლებაზ?.. Oუ სისხლი მოსჭარბებია ვისმე, გამოეუშვებთ!

ლაპარაკი შესწყდა. Oუა-კაცები და მასპინძელი რაღაცა ალტაკცებში ჩაუნენ და ერთმანეთს თვალითა სწორავდენ.

მოხუცი არ იცნობდა სეიმონსა და მისი მტკიცე ლაპარაკი მოეწონა. მამოცდილი მთიელი დარწმუნდა, რომ ხელთუბნელის და ახრეგბულ ასლან-ბირეის ბუა საქმე უსისხლოდ არ გათავდებოდა და ამისთვის ერთხელ კიდეეა სცადა საქმე მშვიდობიანად გათავებინა. მაგრამ რა წამს მოხუცი სალაპარაკოდ მოემზადა, სეიმონსა სიტყვა გაუწყვეტინა:

— მაშ, აქამდის სად იყო, თუ ჩემი ქალის მოტაცება უნდოდა?

— აქამდის მთები შეკრული იყო... ასლან-ბირეი, როგორც დათვი ყაფაზაში, ისე იყო მთეს ი ეთ მოშუყეფული; ეხლა გაზიზულდა, ეზეი ბი გაიხსნა და ასლან-ბეირეის-კი დიდი ჯარს შეკრა შეეძლიან.

— ქარგი, სტუმარო, კარგი... ოორ-სართულიანი ქვითკირის სახლი ეზოთი და კარგა ბლომა მიწით 1500 მან. ეს სახლი ნათლუხშია და «ხაზოგადოებას» მოხუცებულნი დარბენი ჰყიეს შიგ შეფარებულნი (.«ავე..»).

— ამავე ძველ-მომქმედ საზოგადოების სასარგებლოდ გამართულის სატანცოო საღამოდამ „ კრუკოკეზ“ შემოსულა წმინდა შემოსავალი 733 მან. საღამოს გამგებლად და მოთაეედ ეოფილა მ. ი. ბაბოჩინინისა.

— ამერ-კავკასიის რკინის გზისათვის შეკვეთილი 29 მატარებელი ბაქოს სატთის წარმოების წარსამტანლად ეუეე დაეშვებიათ და ამ ეამად სეპასტოპოლში ჩამოუტანიათ, სადაც ბათუმდამ ეასეული ეგეი ამთ ეაგიმოსატანად. ამის გარდა რიგში კიდე მზადდებიან სხვა მატარებელნი ამავე საგანისთვის და როგორც-კი ეაკეთებენ მთ, პირ-და-პირ ზეეთი გამოგზავნიანო ბათუმს. „ბაქოს ეეუ“. — ეს სიტყვით ზეეთი უფრო ათეან დაკდებაო ამ მატარებელთა გადმოტანა ბათუმში, ვინემ რიგდამ ოდესაში ან სეპასტოპოლში და ჭქედამ ეაკი ზეეთი ბათუმს. ამდენად ათეეა ზეეთის გზა ხმელეთისაზე. „რიგიდამ ზეეთი რო წამოვიდეს, მოეთლს დასეელეთ-ეეროპას თავს ეუნდა ეამოეეეოს, გამოთიროს დარდანელისა და ბიბრალტარის სრეუტეში და მოაწეოს ეაეს ზეეაში. ხმელეთისა და ეაკა ზეეთის გზა-კი რიგიდამ ოდესით ან სეპასტოპოლით ბათუმამდე 6—7 ჯერ ნაკლების მანძილისაა, მაგრამ თითქმის ამდენჯერეე ძვირადა ეკდება. Oან მიხეიდე ასლან-ბირეისა, უთხარ, ეეეს პირ-აქეთ არ გადმოვიდეს; თორემ ეფიკამ დამმადებელს, ეოკეხალი ეველარ ეაეა!

ამითი გათავდა იმაი ლაპარაკი, რადგანაც მოხუცს ეერც ერა მეეეერობამ უშველა და ეერც გამოეცდილებამ. Oუა-კაცი იძულებული შეიქნა უკან დაბრუნებულიყო. სეიმონიც დარწმენდა, რომ ასლან-ბირეის მეეიდობიანად ეველარ მომორდებოდა, რადგანაც მთის მეპატენინთვის სისხლის ღერა მეეკლისი ყო.

VII

ალეონორის პირველსაეე ნახეაზედ შეუეეარდა ასლან-ბირეი; ამისთან შეხეედრამ კინაღამ იმ თავის დაეიწყებამდის მიიყვანა, რომ სიყვარულს თავის სხელი შესწირა და განუწყეტელს სინანულში ჩაეარდა. მაშინ ქალს თავ-მოყვარეობამ უშველა და გონ-მოსულმა ლეკის გაბედულება შეკრაცხოოდ ჩასთვალა და, როდესაც იმედ-გადაწყეეტილი ასლან-ბეირი მთაში თოვლებმა მოიმწყვედა ეს და ეაოს თავის ხმა ეველარ მიაწვედნა, ალეონორას თავ-მოყვარეობამ უფრო მეტის ძალით თავი იჩინა. ძალმა ლეკის სიხუმე მიაწერა გულ-გრილობას და დარწმუნდა, რომ არა ეკეარებეარო. ლეკის საქცეელი—საწოლში ეესელა — გარყენილის კაცის გაბედულებად ჩასთვალა და ფიკი დასდო გადაეეადა, მაგრამ დრო გრძელდებოდა. ძალმა მოსეენება დაჰკარგა და გააფთრდა. ერთის მხრით იმას ვერ წარმოედგინა, რომ ეამწეელის კაცს დამორჩილება და დაჩაგვრა ვერ შესძლებოდა და მეორეს მხრით იტანჯებოდა იმ მოგონებით, რომ თუნდ ერთის წუთით მაინც თავ-დავიწყებამდის მიეიდა და გრძნობას გამარჯეების ნება მისცა.

აი, ეს იყო მიზეზი, რომელმაც ისე შესცვალა ალეონორას ხასიათი და მხიარული, კარგადმყოფი ქალი ბრაზიან ავადმყოფად გადაქცია. მიდრე ქალი აქ ასე სწეალობდა და მოუსვენრობა ძილსა და კარგადმყოფობას აკარგვინებდა, — პირ-იქით, მთებში ასლან-ბირეისათვის თოვლებს გზა შეეკრათ და საეკვლის ნახეის სურეილს გაეშმაგებინა. ისა ბრდღეინვედ, როგორც დაჭრილი ლომი, მოიბრძოდა თავის დამკოდეელისკენ და შეუბრალებელი ბუნება-კი გზას არ აძლეედა.

როდესაც მზემ პირი მოიბრუნა და იქაურობას სიმხურვალე მიუახლოვა, თვალ-გადაწეედენელის მეებიდგან თეთრად გადალესილი თოელი ჯერ აკრელდა და შემდეგ წყლად გამოქანდა. ბზები გაიხსნა და მისელა-მოსელა ნიის კანცლერს და უმედურეაც იმაშია, როგორ აცნობოს ფერიმ ბისმარკს — ნუ მოდიხარ პარიეშო. არა მარტო მინისტრთა თავს-მჯდომარე შეფიქრა ბისმარკის მოლოდინმა პარეეში, თითქმის ყველა გაზეთებიც იმის ქადაგებაში არიან, რომ ბისმარკის ჩამოსელა სამერმისოდ სასიამოვნოდ ალარ დაგეირჩებოო; გაზეთები სცდილობენ, რაც შეიძლება, დაარწმუნონ ხალხი, რომ ზრდილობის წინააღმდეგი იქმნება ბისმარკს თუ რამ უსიამოვნება მიეაყენეთო, ეს ყბაში-სილა იქმნება არა-თუ მარტო ბისმარკისათვის, არამედ მთელის ბერმანიისათვისაო. და ამ უბრალო წინ-დაუხედე

კაცმა ძლიეს მოასწრეს თავის შველა პატარა მასპეველებელის ნავის შემწეობით. მაგრამ, რაღა ესეთი თავის შველა!- ზემთან ერთად დაიღუპა ყოველი საკმეველი, რაც კი თანა ჰქონდათ. ღვთინებაბარად დარჩენენ ისინი თვალ გადუწვდენელს ოკეანეში. არც სა ჭმელი, არც სასმელი, გარდა ორის პატარა ქილისა ჩადებულის ჰარხლით. საოცარი ღელვა ტალღიდამ ტალღაზე ისერდა პატარა ნავს და როდესაც გადარჩენილი საგზალი შემოელიათ—დაიწყო მთი გამოუთქმელი ტანჯვა სიმშილ-წყურვილის გამო. ᲘᲮᲠᲐᲛᲔᲢᲘ ᲓᲦᲔ გადის, ტანჯვა სამზღვარს გადასცილდა. საცოდავები გაშმაგებულნი ხერეტნაეს და სმენ თავიანთ შარდს. მეოცე დღეს შენიშნეენ, რომ პატარა ჰარკერი სრულიად დასუსტდა და ზღვის წყალიც დალია, რაც ნიშანია უკანასკნელი წამების მოახლოებისა. ᲯᲐᲜᲘᲠᲘᲜᲘ წინადადებას აძლეეს თავის ამხანაგებს, რომ სისხლი არ დაჰკარგონ, სანამ მოკედებოდეს ეს ყმაწვილი, დაჰკლან—მისის სისხლით წყურვილი მოიკლან და ხორცით სიმშილი. მაგრამ მატროსი ᲑᲠᲝᲙᲘᲡ უარს ჰყოფს ასეთს საშინელს აზრს და ამასთან სტეფენიც არ სთანხმდება წილის ყრაზე—თუ ვის უნდა შეესრულებინა ეს განზრახვა. მაშინ კაპიტანი, რაკი ხედავს, რომ ყმაწვილი სულს ებრძვის, და ამხანაგნიც უარზე არიან, შეეედრება ᲦᲕᲗᲘᲡᲐ, მიუტევოს დანაშაული, რომელიც მან უნდა ჩაიდინოს, ლესავს დანას, უბრძანებს ᲢᲔᲣᲠᲛᲐᲜᲘᲡ ასწოს ყმაწვილი და გამოსჭრის ყელის უმიერეს ძარღვს. სისხლი გადმოდის—სამნივ ცოცხლად დარჩენილნი, სათითაოდ ეწაფებიან და იკლენ წყურვილს და გაშმაგებით ჰგლეჯენ ჯერ კიდევ თბილს, მფეთქავ გულსა და ღვიძლსა; დარჩენილ სისხლს ასხმენ ქილებში და შემდეგს დღეებში ამით და ყმაწვილის ხორცით იკვებებიან. ამ აუწერელს ყოფაში არიან ექვსი დღის განმავლობაში. მეოცდა-ოთხე დღეს, ვემის დაღუპვის დღიდამ, ამათ შენიშნავს ერთი გერმანიული გემი და მიიღებს თავისთან ნავით. ბედარჩენილს ძველებს შეკმულის ცხედრისაგან გერმანიულ გემის კაპიტნის ბრძანებით მოსცემენ ოკეანის ტალღებს. ᲤᲐᲚᲛᲘᲣᲢᲘᲗ მისცილისათანავე სამნივე გარდარჩენილნი დაუფარავად მოუთხრობენ ყოველსავეს, რაც კი მათ შეემთხვათ. სამთავეს დაატუსაღებენ. ᲝᲠᲛᲐ სამსაჯულომ განარჩია ეს საქმე და ეერავითარი განაჩენი ვერ დაადგინა. პირველმა მათგანმა განათავისუფლა მატროსი ᲑᲠᲝᲙᲘᲡ. შემდეგ ამისა საქმე გადავიდა ᲚᲝᲜᲓᲝᲜᲘᲡ უმაღლესს სამსაჯულოში. აღვილად წარმოსადგენია, რომ ყოველი სამსაჯულო სხვა ქვეყნებისა (გარდა ᲘᲜᲒᲚᲘᲡᲘᲡᲐ) ამ ᲮᲐᲠᲘᲡ-დამცემის საქმის განრჩევის დროს იხელმძღვანელებდა აუწერელ შემამცირებელ საბუთებით ამ დანაშაულობაში. მაგალითად: მთელმა ეკიპაჟმა ᲑᲔᲠᲛᲐᲜᲘᲣᲚ გემისამ აჩვენა სასამართლოში, რომ სანამ ამ სამს კაცს მათის ნავით მიეღებოდთ ჩვენს გემზედ, მათ ძალიან ადვილად შეეძლოთ დაემალთ ყოველი თავიანთი დანაშაულობაო. ნავი შორს შეენიშნეთ ჩვენ და სანამ ერთმანეთს მიეუახლოებოდნენ, საათ-ნახევარი გავიდოდა; ამ ხანში მათ შეეძლოთ ᲰᲐᲠᲙᲔᲠᲘᲡ შეუქმელად დარჩენილი ცხედარი ზღვაში გადაეგდოთო. ᲧᲕᲔᲚᲐ ᲐᲛᲐᲡ გარდა სამნივ გადარჩენილნი ინგლისელები და განათლებულნი არიან და ძალად წარმოსადგენია, არასეოდოდათ მათ, რომ კაცის ცელისთვის ინგლისის კანონი სიკვდილით სჯის. ამათ შეეძლოთო ზღვისთვის მიეცათ ᲰᲐᲠᲙᲔᲠᲘᲡ ძვლები და ეთქვათ ღელვის დროს დაიღუპა ის ყმაწვილი, ან სიმშილით მოკვდა და წესისამერ ზღვაში დაეშვიბეთო. მაგრამ, მიუხედავად იმისა, რომ ასე ადვილად შეეძლოთ დაეხწიათ თავი სასტიკის სასჯელისათვის, ისინი ნება-ყოფლობით—სინიდისის ჩაგონებით აძლეეენ თავს მართლ-მსაჯულებას: როდესაც მოუთხრობდენ მკელლობის გარემოებას, ისინი სცდილობდენ, რომ არაეითარი უმნიშვნელო რამეც არ დაეფეთრათ, რათა მით ეხელმძღვანელებინა სამსაჯულოს და სასჯელი შეეხუბქებინა. ᲓᲐ ᲑᲝᲚᲝᲛᲘᲡ ორთავე დამნაშავეს ეწვიათ სატუსაღოში მძიმე ავად-მყოფობა, ზნეობითად მღელვარების გამო და ერთი მათგანი სტეფენსი, ექსპერტების გამოძიებეთ ადვილად შეიძლება ᲙᲣᲠᲓᲦᲐᲛᲐᲪ შესცდესო. მაგრამ სხვა რიგად შეიდა ამ საქმეს ᲘᲜᲒᲚᲘᲡᲘᲡ უმაღლესმა სამსაჯულომ. ᲓᲐᲤᲣᲫᲜᲓᲐ-რა იმ პრინციპზე, რომ არაეითარი გაკერვება ვერ გამართლებს ᲥᲣᲠᲓᲦᲠᲘᲡ ჩადენას, არაეითარი აუტანელი სიმშილი ვერ შეამსუბუქებს რცეცა რბეკას, მით უმეტესად თუ ამით იჩაგრება პიროვნება,—სამსაჯულომ აღიარა რომ ამ შემთხვევაში მით უარესად არ არიან შებრალების ღირსნი და გადაუწყვიტა მათ სიკვდილით დასჯა ჩამოხრჩობით. ᲑᲐᲖᲔᲗᲘᲡ და საზოგადოება გულ-მხურვალედ თანაუგრძობენ უბედურ ბრალდებულთ და იმედს არ ჰკარგეენ, რომ კოროლევა ისარგებლებს თვისის უფლებითა და მომავალის დღესასწაულობის მოლოდინით აჩუქებს ორთავეს სიცოცხლეს.

ᲩᲕᲔᲚᲔᲑᲠᲐᲛᲔᲑᲘ

(„ᲑᲠᲓᲔᲓᲝᲗᲝᲡᲘᲡ ᲘᲜᲒᲚᲘᲡᲘᲐᲜᲘ“)

ᲓᲔᲙᲔᲛᲑᲠᲘᲡ 21.

ᲕᲝᲠᲝᲜᲔᲟᲘ. გუბერნიის საერო კრებამ სამართალში მისცა ფულის გაფლანგვისათვის სამაზრო ერობის თავს-მჯდომარე ზადონსკი.

ᲛᲐᲓᲠᲘᲓᲘ. გუშინ ესპანიაში კვლავ იყო ძლიერი მიწის ძვრა; ალბუნესლასში—კანადის პროვინციაში ჩაიმხო მიწაში ეკლესია და გამსუდარს დედა-მიწაში ჩაიდუბა ხალხი და საკონელი.

განცხადებანი

ᲛᲣᲜᲘᲪᲘᲞᲐᲚᲘᲡ ᲓᲐ ᲛᲮᲐᲠᲝᲑᲘᲗᲘ ᲙᲠᲘᲛᲘᲜᲐᲚᲘᲡ

Ვ. ᲕᲘᲜᲪᲔᲜᲢᲘᲡᲘᲡ

ᲒᲐᲛᲒᲔᲑᲚᲘᲡ ᲑᲠᲝᲜᲘᲡᲞᲔᲥᲢᲘ,

ᲞᲝᲡᲢᲘᲡ ᲡᲢᲐᲜᲪᲘᲘᲡ ᲞᲘᲠ-ᲓᲐ-ᲞᲘᲠ

ᲕᲐᲪᲜᲝᲑᲔᲑᲘ ᲞᲐᲢᲘᲕᲪᲔᲛᲣᲚᲘ ᲡᲐᲖᲝᲒᲐᲓᲝᲔᲑᲘᲡᲐ, ᲠᲝᲛᲚᲘᲡ ᲛᲘᲛᲐᲠᲗᲐᲡ ᲓᲦᲔᲡ ᲓᲐᲛᲐ ᲩᲐᲛᲝᲠᲘᲪᲮᲣᲚᲘ ᲛᲘᲬᲘᲡ ᲥᲕᲔᲨᲘ ᲛᲓᲘᲜᲐᲠᲔ ᲛᲣᲨᲝᲑᲐ ᲓᲐ ᲛᲮᲐᲠᲘᲡ ᲛᲘᲪᲔᲛᲐ ᲓᲐᲛᲐᲢᲔᲑᲘᲗ ᲛᲘᲬᲘᲡ ᲜᲐᲬᲐᲠᲛᲝᲛᲔᲑᲡ, ᲞᲘᲠᲛᲣᲢᲚᲘᲗᲘ, ᲡᲐᲥᲝᲜᲔᲚᲘ ᲓᲐ ᲛᲐᲢᲚᲘᲗ. ᲛᲣᲨᲘᲠᲘ ᲧᲕᲔᲚᲐ ᲜᲐᲘᲠᲘ ᲡᲐᲕᲐᲭᲠᲝᲡ, ᲛᲐᲠᲗᲘᲗ 20% ᲤᲘᲜ ᲛᲘᲦᲔᲑᲘᲗ ᲑᲘᲗ ᲒᲐᲡᲐᲒᲖᲐᲕᲜᲐᲓ ᲤᲐᲑᲠᲘᲙᲘᲡ ᲞᲐᲢᲠᲝᲜᲔᲑᲗᲐᲜ, ᲓᲐᲜᲐᲠᲩᲔᲜᲘᲡ ᲤᲣᲚᲘᲡ ᲛᲘᲦᲘᲔᲑᲐ ᲡᲐᲥᲝᲜᲔᲚᲘᲡ ᲩᲐᲮᲐᲠᲯᲕᲘᲡ ᲓᲠᲝᲡ. ᲛᲘᲦᲘᲔᲑᲘᲡ ᲓᲠᲝᲡ ᲛᲘᲦᲔᲑᲘᲗ ᲘᲥᲜᲐᲠᲘᲗ ᲡᲐᲮᲚᲔᲑᲘᲡ ᲡᲐᲛᲑᲐᲢᲠᲝᲡ (ᲡᲐᲛᲐᲚᲘᲐᲠᲘ) ᲡᲐᲥᲛᲔᲚᲘ ᲓᲐ ᲨᲕᲔᲚᲔᲠᲔᲑᲘᲡ ᲒᲐᲙᲘᲠᲕᲘᲡ ᲨᲝᲠᲘᲡ ᲛᲐᲖᲠᲘᲡᲐᲨᲘ ᲧᲕᲔᲚᲐᲜᲐᲠᲘ, ᲐᲛᲐᲕᲔ ᲜᲐᲘᲠᲘᲐᲓ ᲡᲐᲓᲐᲪ ᲠᲙᲘᲜᲘᲡ ᲒᲖᲐᲖᲔ ᲛᲐᲢᲐᲠᲔᲑᲔᲚᲘ ᲩᲐᲣᲕᲔᲚᲘᲡ ᲔᲠᲗ ᲕᲔᲠᲡᲘᲛᲓᲔ ᲑᲐᲥᲛᲔᲜᲘᲡ ᲓᲐᲛᲐᲢᲔᲑᲘᲗ ᲨᲝᲗᲗᲐᲛᲓᲔ. (3—3)

Ძ. ᲒᲝᲠᲨᲘ.

ᲓᲐᲕᲘᲬᲧᲔ ᲓᲦᲔᲘᲓᲒᲐᲜ ᲡᲐᲥᲛᲘᲡ ᲬᲐᲠᲛᲝᲔᲑᲐ. ᲧᲕᲔᲚᲐ ᲛᲣᲠᲐᲕᲔᲚᲗ ᲒᲐᲒᲣᲧᲘᲓᲘ ᲡᲬᲠᲐᲤᲐᲓ ᲓᲐᲮᲛᲐᲠᲔᲑᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲧᲝᲕᲔᲚᲗᲘᲡ ᲛᲐᲗᲘᲡ ᲛᲘᲬᲘᲡ ᲜᲐᲬᲐᲠᲛᲝᲛᲔᲑᲡ, ᲞᲘᲠᲛᲣᲢᲚᲘᲗᲘ, ᲡᲐᲥᲝᲜᲔᲚᲘᲡ ᲓᲐ ᲛᲐᲢᲚᲘᲗ. ᲛᲣᲨᲘᲠᲘ ᲧᲕᲔᲚᲐ ᲜᲐᲘᲠᲘᲡ ᲡᲐᲕᲐᲭᲠᲝᲡ ᲒᲐᲛᲝᲛᲬᲐᲒᲜᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲨᲔᲛᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲓᲐᲛᲐᲢᲔᲑᲘᲗ ᲛᲘᲬᲘᲡ ᲜᲐᲬᲐᲠᲛᲝᲛᲔᲑᲡ ᲞᲘᲠᲛᲣᲢᲚᲘᲗᲘ, ᲡᲐᲥᲝᲜᲔᲚᲘᲡ ᲓᲐ ᲛᲐᲢᲚᲘᲗ. ᲛᲣᲨᲘᲠᲘ ᲧᲕᲔᲚᲐ ᲜᲐᲘᲠᲘᲡ ᲡᲐᲕᲐᲭᲠᲝᲡ, ᲛᲐᲠᲗᲘᲗ 20% ᲤᲘᲜ ᲛᲘᲦᲔᲑᲘᲗ ᲑᲘᲗ ᲒᲐᲡᲐᲒᲖᲐᲕᲜᲐᲓ ᲤᲐᲑᲠᲘᲙᲘᲡ ᲞᲐᲢᲠᲝᲜᲔᲑᲗᲐᲜ, ᲓᲐᲜᲐᲠᲩᲔᲜᲘᲡ ᲤᲣᲚᲘᲡ ᲛᲘᲦᲘᲔᲑᲐ ᲡᲐᲥᲝᲜᲔᲚᲘᲡ ᲩᲐᲮᲐᲠᲯᲕᲘᲡ ᲓᲠᲝᲡ. ᲛᲘᲦᲘᲔᲑᲘᲡ ᲓᲠᲝᲡ ᲛᲘᲦᲔᲑᲘᲗ ᲘᲥᲜᲐᲠᲘᲗ ᲡᲐᲮᲚᲔᲑᲘᲡ ᲡᲐᲛᲑᲐᲢᲠᲝᲡ (ᲡᲐᲛᲐᲚᲘᲐᲠᲘ) ᲡᲐᲥᲛᲔᲚᲘ ᲓᲐ ᲨᲕᲔᲚᲔᲠᲔᲑᲘᲡ ᲒᲐᲙᲘᲠᲕᲘᲡ ᲨᲝᲠᲘᲡ ᲛᲐᲖᲠᲘᲡᲐᲨᲘ ᲧᲕᲔᲚᲐᲜᲐᲠᲘ, ᲐᲛᲐᲕᲔ ᲜᲐᲘᲠᲘᲐᲓ ᲡᲐᲓᲐᲪ ᲠᲙᲘᲜᲘᲡ ᲒᲖᲐᲖᲔ ᲛᲐᲢᲐᲠᲔᲑᲔᲚᲘ ᲩᲐᲣᲕᲔᲚᲘᲡ ᲔᲠᲗ ᲕᲔᲠᲡᲘᲛᲓᲔ ᲑᲐᲥᲛᲔᲜᲘᲡ ᲓᲐᲛᲐᲢᲔᲑᲘᲗ ᲨᲝᲗᲗᲐᲛᲓᲔ. (3—3)

ᲘᲐᲜᲕᲐᲠᲘᲡ ᲞᲘᲠᲕᲔᲚᲘᲡ 1885 ᲬᲔᲚᲘᲡ ᲓᲐᲕᲘᲬᲧᲔᲑᲐ ᲒᲐᲡᲘᲧᲝᲓᲐᲡᲐ ᲞᲐᲠᲢᲝᲜᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲓᲐ ᲬᲠᲘᲚᲐᲓᲐᲪ ᲖᲝᲒᲘᲗ ᲓᲐᲛᲐᲢᲔᲑᲘᲗ ᲛᲘᲬᲘᲡ ᲜᲐᲬᲐᲠᲛᲝᲛᲔᲑᲡ ᲞᲘᲠᲛᲣᲢᲚᲘᲗ, ᲡᲐᲥᲝᲜᲔᲚᲘᲡ ᲓᲐ ᲛᲐᲢᲚᲘᲗ. ᲛᲣᲨᲘᲠᲘ ᲧᲕᲔᲚᲐ ᲜᲐᲘᲠᲘᲡ ᲡᲐᲕᲐᲭᲠᲝᲡ, ᲛᲐᲠᲗᲘᲗ 20% ᲤᲘᲜ ᲛᲘᲦᲔᲑᲘᲗ ᲑᲘᲗ ᲒᲐᲡᲐᲒᲖᲐᲕᲜᲐᲓ ᲤᲐᲑᲠᲘᲙᲘᲡ ᲞᲐᲢᲠᲝᲜᲔᲑᲗᲐᲜ, ᲓᲐᲜᲐᲠᲩᲔᲜᲘᲡ ᲤᲣᲚᲘᲡ ᲛᲘᲦᲘᲔᲑᲐ ᲡᲐᲥᲝᲜᲔᲚᲘᲡ ᲩᲐᲮᲐᲠᲯᲕᲘᲡ ᲓᲠᲝᲡ. ᲛᲘᲦᲘᲔᲑᲘᲡ ᲓᲠᲝᲡ ᲛᲘᲦᲔᲑᲘᲗ ᲘᲥᲜᲐᲠᲘᲗ ᲡᲐᲮᲚᲔᲑᲘᲡ ᲡᲐᲛᲑᲐᲢᲠᲝᲡ (ᲡᲐᲛᲐᲚᲘᲐᲠᲘ) ᲡᲐᲥᲛᲔᲚᲘ ᲓᲐ ᲨᲕᲔᲚᲔᲠᲔᲑᲘᲡ ᲒᲐᲙᲘᲠᲕᲘᲡ ᲨᲝᲠᲘᲡ ᲛᲐᲖᲠᲘᲡᲐᲨᲘ ᲧᲕᲔᲚᲐᲜᲐᲠᲘ, ᲐᲛᲐᲕᲔ ᲜᲐᲘᲠᲘᲐᲓ ᲡᲐᲓᲐᲪ ᲠᲙᲘᲜᲘᲡ ᲒᲖᲐᲖᲔ ᲛᲐᲢᲐᲠᲔᲑᲔᲚᲘ ᲩᲐᲣᲕᲔᲚᲘᲡ ᲔᲠᲗ ᲕᲔᲠᲡᲘᲛᲓᲔ ᲑᲐᲥᲛᲔᲜᲘᲡ ᲓᲐᲛᲐᲢᲔᲑᲘᲗ ᲨᲝᲗᲗᲐᲛᲓᲔ. (3—3)

ᲒᲔᲛᲘᲚᲘ

ᲛᲘᲪᲔᲛᲐ ᲧᲝᲕᲔᲚᲓᲦᲒᲐᲠᲘ ᲡᲘᲡᲮᲚᲘᲡ ᲡᲐᲛᲐᲠᲗᲚᲘᲡ ᲡᲐᲥᲛᲔᲔᲑᲘ. ᲣᲡᲐᲤᲣᲫᲕᲚᲝᲓ ᲔᲕᲔᲓᲠᲘᲚᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲓᲐ ᲠᲘᲒᲔᲗᲐᲡ ᲔᲐᲕᲔᲚᲓᲔᲑᲘᲗ. ᲨᲔᲛᲘᲡᲐᲒᲠᲔᲑᲘᲗ ᲓᲐᲛᲐᲢᲔᲑᲘᲗ ᲛᲘᲬᲘᲡ ᲥᲕᲔᲨᲘ ᲛᲓᲘᲜᲐᲠᲔ ᲛᲣᲨᲝᲑᲐ ᲓᲐ ᲛᲮᲐᲠᲘᲡ ᲛᲘᲪᲔᲛᲐ ᲓᲐᲛᲐᲢᲔᲑᲘᲗ ᲛᲘᲬᲘᲡ ᲜᲐᲬᲐᲠᲛᲝᲛᲔᲑᲡ ᲞᲘᲠᲛᲣᲢᲚᲘᲗ, ᲡᲐᲥᲝᲜᲔᲚᲘᲡ ᲓᲐ ᲛᲐᲢᲚᲘᲗ. ᲛᲣᲨᲘᲠᲘ ᲧᲕᲔᲚᲐ ᲜᲐᲘᲠᲘᲡ ᲡᲐᲕᲐᲭᲠᲝᲡ, ᲛᲐᲠᲗᲘᲗ 20% ᲤᲘᲜ ᲛᲘᲦᲔᲑᲘᲗ ᲑᲘᲗ ᲒᲐᲡᲐᲒᲖᲐᲕᲜᲐᲓ ᲤᲐᲑᲠᲘᲙᲘᲡ ᲞᲐᲢᲠᲝᲜᲔᲑᲗᲐᲜ, ᲓᲐᲜᲐᲠᲩᲔᲜᲘᲡ ᲤᲣᲚᲘᲡ ᲛᲘᲦᲘᲔᲑᲐ ᲡᲐᲥᲝᲜᲔᲚᲘᲡ ᲩᲐᲮᲐᲠᲯᲕᲘᲡ ᲓᲠᲝᲡ. ᲛᲘᲦᲘᲔᲑᲘᲡ ᲓᲠᲝᲡ ᲛᲘᲦᲔᲑᲘᲗ ᲘᲥᲜᲐᲠᲘᲗ ᲡᲐᲮᲚᲔᲑᲘᲡ ᲡᲐᲛᲑᲐᲢᲠᲝᲡ (ᲡᲐᲛᲐᲚᲘᲐᲠᲘ) ᲡᲐᲥᲛᲔᲚᲘ ᲓᲐ ᲨᲕᲔᲚᲔᲠᲔᲑᲘᲡ ᲒᲐᲙᲘᲠᲕᲘᲡ ᲨᲝᲠᲘᲡ ᲛᲐᲖᲠᲘᲡᲐᲨᲘ ᲧᲕᲔᲚᲐᲜᲐᲠᲘ, ᲐᲛᲐᲕᲔ ᲜᲐᲘᲠᲘᲐᲓ ᲡᲐᲓᲐᲪ ᲠᲙᲘᲜᲘᲡ ᲒᲖᲐᲖᲔ ᲛᲐᲢᲐᲠᲔᲑᲔᲚᲘ ᲩᲐᲣᲕᲔᲚᲘᲡ ᲔᲠᲗ ᲕᲔᲠᲡᲘᲛᲓᲔ ᲑᲐᲥᲛᲔᲜᲘᲡ ᲓᲐᲛᲐᲢᲔᲑᲘᲗ ᲨᲝᲗᲗᲐᲛᲓᲔ. (3—3)

ᲗᲑᲘᲚᲘᲡᲘᲡ ᲡᲐᲐᲓᲒᲘᲚ ᲒᲐᲛᲝᲣᲚᲘ ᲑᲐᲜᲙᲘ

ᲐᲛᲘᲗ ᲐᲪᲜᲝᲑᲐᲡᲗᲐ ᲧᲕᲔᲚᲐ ᲛᲥᲜᲔᲚᲔᲑᲘᲡᲗᲐ 1 ᲚᲘ ᲡᲔᲠᲘᲘᲡ ᲒᲘᲠᲐᲜᲝᲑᲘᲡ ᲤᲣᲠᲪᲚᲔᲑᲘᲡᲐ 18 Წ. ᲓᲐ 7 ᲗᲕ. 27 Წ. ᲓᲐ 6 ᲗᲕ. ᲕᲐᲓᲘᲗ ᲒᲐᲛᲝᲪᲔᲛᲣᲚᲗᲐ, ᲠᲝᲛ ᲐᲛ ᲒᲘᲠᲐᲜᲝᲑᲘᲡ ᲤᲣᲠᲪᲚᲔᲑᲘᲡ ᲙᲣᲞᲝᲜᲔᲑᲘᲡ ᲒᲐᲡᲐᲦᲔᲑᲘᲡ ᲒᲐᲛᲝ, ᲢᲐᲚᲝᲜᲔᲑᲘᲡ ᲨᲔᲪᲔᲚᲐ ᲘᲛ „ᲤᲣᲠᲪᲚᲔᲑᲘᲡᲐ ᲐᲮᲐᲚ ᲙᲣᲞᲝᲜᲔᲑᲖᲔ ᲓᲐᲘᲬᲧᲔᲑᲐ ᲘᲐᲜᲕᲐᲠᲘᲡ 1-ᲓᲐᲛ 1885 Წ. Ქ. ᲗᲑᲘᲚᲘᲡᲨᲘ ᲑᲐᲜᲙᲘᲡ ᲡᲐᲓᲒᲝᲛᲨᲘ, ᲞᲔᲢᲔᲠᲑᲣᲠᲒᲨᲘ ᲓᲐ ᲕᲐᲠᲨᲐᲕᲐᲨᲘ — ᲑᲐᲒᲔᲚᲑᲠᲒᲗᲐᲜ, ᲛᲝᲡᲙᲝᲕᲨᲘ — Ლ. Გ. ᲞᲝᲚᲝᲜᲝᲕᲗᲐᲜ, ᲝᲓᲔᲡᲐᲨᲘ — Ო. Გ. ᲮᲝᲠᲝᲕᲗᲐᲜ. ᲐᲮᲚᲐᲠᲘ ᲙᲣᲞᲝᲜᲘᲡ ᲤᲣᲠᲪᲚᲔᲑᲘᲡ ᲛᲘᲪᲔᲛᲐ ᲛᲗᲐᲕᲐᲠᲘ ᲓᲦᲔᲡ ᲓᲐᲛᲐᲢᲔᲑᲘᲗ ᲛᲘᲬᲘᲡ ᲜᲐᲬᲐᲠᲛᲝᲛᲔᲑᲡ ᲞᲘᲠᲕᲔᲚᲘ ᲮᲐᲠᲘᲡᲮᲘ